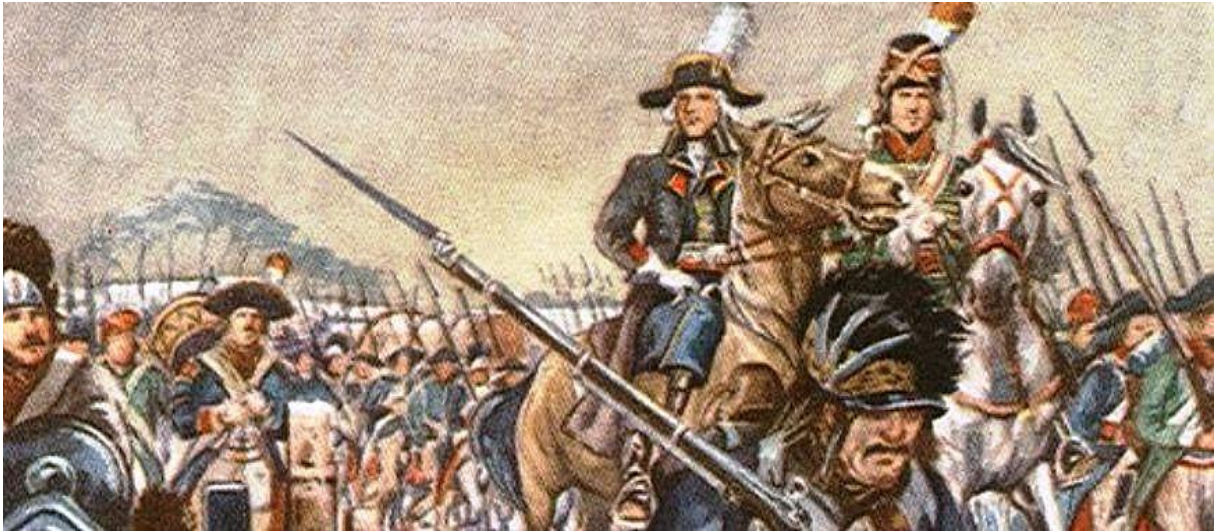

Van Toen: Duitse, Engelse en Franse legers trekken door Vorstenbosch

Tekening: Franse legers olv Pichegru in Brabant

In het najaar van 1794 trokken Hanoverse en Hessische legers onder leiding van de Engelse hertog van York door Vorstenbosch, niet veel later gevolgd door de Franse legers onder leiding van generaal Pichegru.

Aanleiding

Op 14 juli 1789 bestormden de Fransen de Bastille, de Grote Revolutie begint in Frankrijk met de leus van Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap. Vier jaar later, op 1 februari 1793, verklaart de Franse Republiek de oorlog aan de koning van Engeland en de Nederlandse stadhouder Willem V. Hierdoor levert Frankrijk strijd met Oostenrijk, Pruisen, Engeland en de Republiek der Verenigde Nederlanden. De Fransen trekken naar het noorden.

Oorlog

Om de opmars van de Fransen te stuiten besloten de beide geallieerde bevelhebbers, Willem van Oranje en de Hertog van York, in Staats-Brabant tot een taakverdeling te komen. Staats-Brabant was globaal het huidige Noord-Brabant, een van de generaliteitslanden in de periode van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. De Staatse troepen zouden de steunpunten in de Zuidwaterlinie bezetten. De Engelsen zouden de oostelijke helft van Staats-Brabant verdedigen.

Massale Franse volkslegers verschijnen in 1794 op het strijdtoneel. De Franse troepen staan onder commando van generaal Charles Pichegru. Deze beschikt in totaal over 72.000 soldaten, 18.500 paarden en 304 stukken geschut. Op een Brabantse bevolking van ca 200.000 inwoners vanzelfsprekend een enorme inbreuk met grote impact op het leven van toen.

Fransen veroveren terrein

Een deel van het Engelse leger met ook Duitse troepen van de hertog van York was sinds eind augustus gelegerd in een groot kampement op de Loosbroekse heide bij Nistelrode. Het hoofdkwartier van de hertog was in Uden. Dit leger was niet opgewassen tegen de overmacht van de Fransen en trekt zich onder leiding van generaal Hammerstein steeds verder uit Staats-Brabant terug. Met de grote slag bij Boxtel op 15 september nemen de Fransen een kampement in op de Sonse heide. Generaal von Hammerstein verlaat die dag met zijn legers om 15.00 uur het kamp op de Loosbroekse heide. Een eerste kolonne vertrekt via Nistelrode en Schaijk naar Grave. Een tweede kolonne gaat via Vorstenbosch, Uden, Zeeland en Reek naar Grave. Daar trekken ze

de Maas over en slaan een kamp op bij Wijchen. De volgende dag voegen de twee colonnes zich weer samen. De eerste colonne was bij de Maas blijven steken omdat de brug pas op de 16de gereed was.

Zweite Colonne, rechter Hand.
General der Cavallerie, Graf von Wall-
moden.
Hannövrische Reserve-Artillerie,
Hannövrische Infanterie,
Hessische Infanterie,
Hannövrische Cavallerie,
Hessische Cavallerie.

Der Marsch dieser zweiten Colonne
ging über Vorstenbosch, Uden und Op-
Zeeland, Reecke rechts lassend, auf Gra-
ve, wo dieselbe, nachdem sie in Op-Zee-
land durch die noch nicht passirte Ba-
gage anderthalb Stunden en Colonne in
der Strasse aufgehalten wurde, um 1 Uhr
Nachts die Muas passirte. Hierauf ging
sie auf dem Wege nach Nimwegen, noch
anderthalb Stunden Wegs weiter fort, und
marschirte links neben dem Dorfe Wi-
chem auf, wo in 2 Treffen bivouacquirt
wurde.

De Franse legers onder leiding van generaal Salme trekken op 21 september 1794 van de Sonse heide verder oost Brabant in naar Vorstenbosch "in welks omtrek zij eenigen tijd in reserve blijft" ter ondersteuning voor het beleg van den Bosch. Vermoedelijk hebben ze gebruik gemaakt van het Engels/Duitse kamp op de Loosbroekse heide. Op 17 oktober verlaten de Fransen het gebied rond Vorstenbosch en trekken ze naar Grave dat op 28 december wordt bezet.

De revolutie in Frankrijk was o.a. ontstaan vanuit armoede en honger. De legers die hier naar toe kwamen moesten voor een groot deel zelf voorzien in voedsel. De legers waren moegestreden en hongerig. Zij vorderden of liever plunderden in het Brabantse onderdak en voedsel voor manschappen en paarden. De inwoners van Vorstenbosch en omgeving moeten daar ook sterk onder geleden hebben.

Bezetting of bevrijding

Dankzij de strenge winter konden de Franse legers over de Maas trekken. Op 16 januari 1795

capituleerden de Staten van Utrecht en daarmee in feite de hele republiek. Pichegru veroverde Amsterdam op 20 januari. Stadhouders Willem V vluchtte op 18 januari naar Engeland. Een dag later werd de Bataafse Republiek uitgeroepen, en werd Nederland een Franse vazalstaat.

In totaal volgen er zeven oorlogen tussen 1792 en 1815, die ook wel de coalitieoorlogen of Napoleontische oorlogen worden genoemd en meer neutraal de Franse tijd. Voor de katholieken in het zuiden was het een bevrijding na ruim 150 jaar protestantse onderdrukking.

Met dank aan

Aan deze oorlog in Brabant danken we de benaming Tommy voor een Engelse soldaat. Thomas Atkins was een Engelse soldaat die sneuvelde in de slag om Boxtel in 1794. Ook zullen enkelen zich de uitdrukking "Wat nu? zei Pichegru of Pietje Cru"herinneren. Toen Pichegru de grote rivieren in midden Nederland bereikte, leek dit een onneembare barrière. Hierop zou Pichegru "Wat nu?" hebben gezegd. Echter de inval van een strenge winter maakte het mogelijk te voet de grote rivieren te passeren en Nederland te veroveren.

Aan de Franse periode hebben we vervolgens ook veel andere zaken te danken. Bijvoorbeeld het kadaster, straatnamen, onze achternaam en de registratie burgerlijke stand, het metriek stelsel en het feit dat iedereen voor de wet gelijk is.

Tekst Frank Geenen uit diverse bronnen waaronder: www.heemkundekringschijndel.nl, wikipedia, dagboek Kapelaan van Hoogstraten Escharen, Verslaglegging Von Porreck 1802, Nieuw Nederlands Biografisch woordenboek, Graafsche Courant, jaarboek 1794 Koninkrijk der Nederlanden.